

**NICOL
HOCHHOLCZEROVÁ
TÁTO IZBA
SA NEDÁ ZJESŤ**

MESTSKÉ
DIVADLO
ŽILINA

Iveta Pagáčová

Táto izba sa nedá zjesť

Nicol Hochholczerová

Realizačný tím

Text **Nicol Hochholczerová**

Dramaturgia **Daniela Brezániová**

Scéna a kostýmy

Eva Kudláčová Rácová

dramatizácia, výber hudby, réžia

Eduard Kudláč

V inscenácii je použitá hudba Petra Machajdíka z albumov NAMAĤ, ATENBURG a THE IMMANENT VELVET.

Účinkuje

Iveta Pagáčová

Svetová premiéra 7. januára 2023

143. premiéra Mestského divadla

Žilina

Predstavenie vedie

Katarína Škerenčáková

Technické zabezpečenie inscenácie pod vedením Juraja Špaleka realizovali:

Svetlá **Anton Mlacek, Peter Šlesár**

Zvuk **Luboš Tomaščík, Lukáš Magoč**

Rekvizity **Róbert Samec,**

Tomáš Dlhopolček

Garderóba **Slavomíra Olejková**

Stavba scény **Róbert Samec, Tomáš**

Dlhopolček, Vlastimil Vyletel

Iveta Pagáčová

Snád' sa z každého dotyku neumiera.¹

Terezka hľadala niekoho, kto by jej rozumel, kto by jej bol podobný, kto by bol podľa jej predstáv. Takú osobu našla v Ivanovi. Cíti sa výnimočne, cíti sa vypočutá, cíti sa byť pre niekoho pekná a múdra. Medzi Terezou a Ivanom vznikne vzťah. Lenže Tereza má dvanásť a Ivan je jej päťdesiatročný učiteľ výtvarnej.

¹ HOCHHOLCZEROVÁ, 2021, S. 132

Inscenácia

Táto izba sa nedá zjesť

je dramatisáciou rovnomennej novely Nicol Hochholczerovej o vzťahu dospievajúceho dievčaťa k staršiemu mužovi. Autorka vychádza z vlastnej skúsenosti a šokovala otvorenosťou, s akou odkrýva intímnu tému sexuálneho zneužívania. Režisér a autor dramatisácie Eduard Kudláč po inscenácii *Naše fotky* pokračuje v otváraní a šírení témy o sexuálnom zneužívaní detí. Text N. Hochholczerovej spracoval ako monodrámu, v ktorej sa herečka Iveta Pagáčová stáva rozprávačkou alebo sprievodkyňou v príbehu vzťahu malej Terezky s jej päťdesiatročným učiteľom. Tereza si ešte nedokáže uvedomiť, že sa ocitla uväznená v nezákonnom vzťahu s manipulátorom. Iveta Pagáčová sprevádza diváka

obdobím Terezinho dospievania od jej 12 do 18 rokov. Skúma toxický vzťah od zaľúbenia sa až po postupné precítanie a porovnávanie vzťahu s inými chlapcami. Objektívne sleduje celý príbeh a odhaľuje Ivanove manipulatívne správanie a sprostredkováva divákovi slová jednotlivých postáv z príbehu. Tereza sa síce postupom šiestich rokov mení, ale existuje z toho toxického kolotoča cesta späť?

Eduard Kudláč

Eduard Kudláč

O násilí je vždy dôležité rozprávať, nech má akúkoľvek podobu.

Zdá sa, že sexuálne zneužívanie je téma, ktorá ťa dlhodobo zaujíma. Prečo sa opäť táto téma dostáva na žilinské dosky a v čom je iná od príbehu Thomasa Melleho Naše fotky?

V prvom rade nejde o môj osobný záujem, ale o to, že téma sexuálneho zneužívania a násilia vôbec je stále na Slovensku tabuizovaná a diskusia o nej takmer neexistuje. Aj to je jeden z dôvodov, prečo sme sa rozhodli vytvoriť sériu inscenácií s touto témou.

Zatiaľ čo sa v texte Thomasa Melleho pojednáva o sexuálnom násilí, ktoré bolo páchané na študentoch katolíckeho lícea, príbeh Nicol Hochholczerovej je skúmaním vzťahu postavenom na manipulácii a sexuálnom zneužívaní 12 ročného dievčaťa.

Prečo je dôležité o tejto téme hovoriť aj prostredníctvom divadla?

O násilí je vždy dôležité rozprávať, nech má akúkoľvek podobu. Snažíme sa, minimálne v tomto

poslednom projekte, vytvoriť mapu nejakých zlomových bodov manipulácie, v ktorých by malo byť možné dekódovať, že toto (čo sa práve deje) už nie je v poriadku. Pri texte Naše fotky išlo skôr o to, akým spôsobom sa obeť aj dlhé roky po čine vyrovnáva s následkami.

Novela Táto izba sa nedá zjesť ťa oslovila už oveľa skôr, než sa dostala do nominácie na cenu Anasoft Litera a začalo okolo nej byť aj mediálne haló. Čím ťa táto novela zaujala tak, že si sa ju rozhodol inscenovať?

Príbeh hľadania tohto textu je pomerne zložitý. Najskôr ho do divadla doniesla naša dramaturgička Daniela Brezániová ako tip na zaujímavý titul, ale v tom čase som ho ja nejakým zvláštnym spôsobom prehliadol. Keď som sa neskôr pri skladbe sezóny spojil s Kalim Bagalom, aby mi poskytol nejaké tipy na zaujímavé súčasné slovenské prozaické texty, tak ma celkom jednoznačne odkázal na knižný debut Nicol Hochholczerovej, pretože už vtedy

vizionársky odhalil jeho potenciál v kontexte novej slovenskej literatúry.

Si dramatik a režisér textu, ako si sa rozhodol túto novelu spracovať? Prečo monodráma? Prečo z odstupu, prostredníctvom rozprávačky?

Som režisér a dramatik hlavne preto, lebo koncept inscenácie je úzko spätý s textom, je to v princípe najjednoduchšie riešenie. Monodráma preto, lebo sme sa chceli oblúkom vyhnúť ilustráciám, ktoré sú v divadle, čo sa týka sexuality, viac menej vždy trápne. V neposlednom rade som odstup rozprávačky zvolil hlavne preto, aby sme sa pokúsili sledovať celý ten vzťah komplexne, pretože keď ideme, minimálne v tej knihe, s hlavnou postavou, tak automaticky prijímame priame reči a prehovory ako objektívny model. Vnímať komplexne znamená neobmedziť sa na pohľad hlavnej hrdinky, ale pokúsiť sa ho vnímať v nejakej súvislosti.

Čo je pre teba dôležité, aby sa z Hochholczerovej textu objavilo na javisku?

Pre mňa je najdôležitejšie a zároveň najdesivejšie to ticho, ktoré nastáva po odlúčení, to, s ktorým sa v texte stretávame veľa krát. Celý ten motív prázdnoty, osamelosti a strachu dievčaťa, ktoré s tým

nevie nijakým spôsobom naložiť, pretože svet, ktorý poznala a tak, ako ho poznala, súvisel len s postavou Ivana (a Silvie). To je pre nás najbolestnejší model násilia, teda okrem, samozrejme, toho sexuálneho, ktoré na nej bolo páchané.

Inszenácia sa bude uvádzať na javisku Veľkej sály, teda aj samotní diváci budú súčasťou javiska. Ako sa rodila táto koncepcia? Ako budú diváci do inscenácie zapojení?

Čo sa týka priestoru, tak na javisku nepôjde o nejakú zásadnú interakciu s divákmi. Celý ten koncept je postavený tak, aby diváci zostali priamou súčasťou deja a zároveň neexistovala hranica medzi tým, čo je videné a to, v čom sa nachádzam, v čom existujem. Tento koncept scénického riešenia sa nezmestil do Štúdia, tak sme boli nútení ho realizovať na Veľkej sále, aj keď z druhej strany.

*Rozhovor pripravila
Zuzana Palenčíková.*

Iveta Pagáčová

Iveta Pagáčová

Iveta Pagáčová

Ako pomsta a ako varovanie.²

Novela *Táto izba sa nedá zjesť* je knižným debutom mladej autorky Nicol Hochholczerovej (1999). Pochádza z Rimavskej Soboty a je študentkou na magisterskom stupni v ateliéri grafiky a vizuálnej tvorby na Fakulte výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Za svoje sugestívne poviedky získala viaceré ocenenia na literárnych súťažiach Poviedka (dvojnásobná finalistka ročníkov 2016 a 2018), Medziriadky, Literárny Kežmarok a za knižnú ilustráciu v súťaži Najkrajšie knihy Slovenska. Novela *Táto izba sa nedá zjesť* bola zaradená medzi 10 najlepších kníh ceny Anasoft litera 2022.

„Text si jednoducho nastrihám, následne skladám a lepím na stenu, hľadám akýsi vnútorný rytmus, a ten môže byť aj vizuálny, napríklad vidím, či sa najdlhšie a najkratšie odseky striedajú. Moja obraznosť teda vzniká skôr z takejto vizuálnej hry s textom.“³

Štýl autorky je drsný, plný naturalistických opisov, ale zároveň naplnený vtipom a iróniou. Novela má minimalistickú výstavbu. Textu dominuje fragmentárna kompozícia. Skladá sa z krátkych samostatných zápiskov, ktoré na seba plynulo nenadväzujú, autorka ich akoby impresionisticky roztrúsila.

„Najdlhšou fázou bola tá, keď už som si nazbierala rôzne fragmenty. S tým som rávala úplne od začiatku, že kniha bude tvorená z fragmentov. Nebolo to tak, že by som napísala primálo strán a potom si povedala, že teda „enter“ to vyrieši. Potom som už len rôzne kombinovala a komponovala. Dokonca som na to mala špeciálne zakúpenú nástenku, na ktorú som to pripínala, aby to išlo zaradom a vyhadzovala a editovala.“⁴

² ANASOFT LITERA. 2022. Anasoft litera 2022 / Nicol Hochholczerová: *Táto izba sa nedá zjesť* [youtube]. 2022. [cit. 2022-12-18]. Dostupné na: <https://www.youtube.com/watch?v=BkJi3iOKZo8&t=2s>

³ HOCHHOLCZEROVÁ, N. 2022. Osobná komunikácia z dňa 13.12. 2022 [videokonferencia]. Žilina: Mestské divadlo Žilina, 2022.

⁴ ANASOFT LITERA. 2022. Anasoft litera 2022 / Nicol Hochholczerová: *Táto izba sa nedá zjesť* [youtube]. 2022. [cit. 2022-12-18]. Dostupné na: <https://www.youtube.com/watch?v=BkJi3iOKZo8&t=2s>

V novele sa striedajú dva typy rozprávača — prevláda pohľad Terezy v prvej osobe, ale knihu dopĺňajú aj zápisky z Ivanovej perspektívy v tretej osobe. Čas plynie chronologicky počas šiestich rokov Terezinho dospievania, ale jednotlivé udalosti nevieme prerozprávať ako sled udalostí — práve kvôli nespojitým fragmentom.

*Vtedy ja potiahnem a z úst mi vylezie dávno zjedený vlas, už nie biely, už nie výnimočný, už nie taký, čo po orgazme napuchne, z úst si vytiahnem obyčajný hnedý vlas, na jeho konci sa bude hompáľať cudzia mužská ruka. To si neviem ani predstaviť.*⁵

TEREZKA. Dvanásťročná dievča z malého mesta. Nachádza sa v období, kedy si hľadá vlastnú identitu a komunitu, do ktorej by zapadla. Medzi rovesníkmi je vystavená šikane a výsmechu z jej výzoru. Spolužiaci dávajú Tereze pocítiť, že medzi nich nezapadá. Má rada umenie a dospelí jej hovoria, že je na dievča primúdra. Vyrastala obklopená starým otcom a starým susedom — „kamošom Rumošom“. V škole má len jednu kamarátku — Silviu. Tereza sa od iných detí odlišuje v záujmoch, obliekaní, ale aj v slovníku. Chce svoju odlišnosť,

doterajší hendikep v nadväzovaní nových vzťahov, premeniť na výnimočnosť. Cíti sa vyspelo a skoro aj dospelo. Hľadá niekoho, kto by jej rozumel a nachádza ho vo svojom učiteľovi výtvarnej, Ivanovi.

*Tak vám chodím na krúžok kreslenia hučať do ucha.*⁶

Rodičia prihlásili Terezu na výtvarný krúžok, možno práve preto, aby si našla priateľov v prostredí, ktoré je jej blízke. Z výtvarnej si však neodnáša nové priateľstvo s jej rovesníkmi, ale vzťah so starším mužom. Ivan jej v tomto zraniteľnom období daroval pozornosť, ktorá Tereze nesmierne imponovala. Mohla mu rozprávať o všetkom, Ivan sa s ňou bavil ako s rovnocennou. Spoločný čas s ním jej dodával akýsi punc zrelosti. Terezu spoznal v tom najkrehkejšom období — bola vystavená šikane a nepochopeniu svojho okolia. Ivan ju priťahoval autoritou učiteľa. Lákalo ju jeho mudrovanie o výtvarnom umení či hudbe a zalúbila sa do neho.

IVAN. Starnúci učiteľ, ktorý žije sám. Jeho jediná dcéra žije v Madride. V noci máva nočné mory z toho, že už všetko zmeškal. Bojí sa starnutia. Prítomnosť a záujem mladého dievčaťa mu

lichotí. Rozvíjanie vzťahu s Terezou nezastavil, ale naopak, využil ho na to, aby ju pozval k sebe domov. O láske nemohla byť reč. Uvedomoval si trestnoprávnu zodpovednosť či iné riziká. Terezu zneužíval tak, aby bol najmenej ohrozený.

*Doma potom zoškrabávam omietku náušnicou a napchávam sa ňou, ako to robievajú deti, ktorým vraj chýbajú minerály, ale možno sú iba zvedavé na chuť a na to, čo je za stenou.*⁷

Stretávanie sa s Ivanom bolo pre Terezu akoby odomkynutie trinástej komnaty. Dospieva, je zvedavá a dostáva príležitosť tú komnatu objavovať s človekom, ktorý ju počúva, u ktorého môže byť stredobodom pozornosti.

*„A hlavne keď si vo veku 12—13 rokov. Hľadáš svoju vlastnú identitu. Kto budem okrem toho, že som dieťa mojich rodičov? Možno ani nevieš, kto chceš byť, tak potrebuješ všeličo vyskúšať. Niektoré veci sa ti nezdarujú až také lákavé, ale zrazu máš niekoho, kto ti tie veci nenápadne podsúva. Mohla by si toto a toto... A to sa netýka len tých sexuálnych vecí. Si zvedavá a v tej zvedavosti si veľmi zraniteľná.“*⁸

Ivan v ich vzťahu určoval pravidlá. Rozhodoval o tom, kedy sa budú vidieť, kedy si budú písať, čo budú robiť alebo o čom sa budú baviť. Postupom času sa ich vzťah vyvíjal. Ivan začal žiarliť alebo mal nároky na jej telo. Tereza nepovažovala svoje pocity za dôležité. Chcela, aby bol spokojný on. Trápila sa a chcela jeho požiadavky naplniť.

Ivan opakovane používal model vytesňovania. Jeden deň Tereza opisuje krásny čas, ktorý spolu strávili, ale na druhý deň sa jej už Ivan neozval. Zamilovaná Tereza na neho nedokázala prestať myslieť. Poslušne čakala, kým sa budú môcť opäť vidieť. Cíti sa ako jeho, ale nemôže s ním byť. A keď nemôže byť s ním, akoby nemala nič.

*Moja izba sa nedá zjesť...a ja tu sedím a v tej izbe, ktorá je moja, sa nedá robiť nič. Síce sa z nej dá ísť von, ale za kým, ak nie za tebou?*⁹

Jeden večer sa prezradili na školskom plese, kde ich Terezina spolužiačka prichytila pri bozkávaní. Nikto situáciu neriešil právne, rodičia jej zakázali sa s Ivanom stretávať. Akoby nevedeli, čo presne majú urobiť. Zo zákazu sa postupom času stane prehliadanie.

⁵ HOCHHOLCZEROVÁ, 2021, S. 151

⁶ HOCHHOLCZEROVÁ, 2021, S. 14

⁷ HOCHHOLCZEROVÁ, 2021, S. 13

⁸ HOCHHOLCZEROVÁ, N. 2022. Osobná komunikácia z dňa 13.12. 2022 [videokonferencia]. Žilina: Mestské divadlo Žilina, 2022.

⁹ HOCHHOLCZEROVÁ, 2021, S. 69

Tvária sa, že o ničom nevedia. Ale Tereza vie, že isto vedia. Len to už vzdali. „...otec by mu určite rád rozmlátil hubu, ale namiesto toho mi proste povedal, že serie na to, že si aj tak urobím podľa seba, a to je pravda a vieš, ja ich ľúbim za to, že vedia, že si aj tak urobím podľa seba...“¹⁰

Kým sa pre Ivana nič nemení, dospievajúca Terezka si začína uvedomovať, že niečo nie je v poriadku. Odišla študovať do iného mesta, kde má možnosť spoznávať život bez Ivana. Snaží sa nájsť si iného chlapca, chodí na rande, ale s rovesníkmi nedokáže nadviazať hlbšie intímne vzťahy. Zostala uväznená vo vzťahu s mužom, ktorého neustále pokladá za výnimočného.

Stretnutia s inými chlapcami sú zároveň dôležitým bodom v Terezinom uvedomovaní a vnímaní celého vzťahu. Už dokáže svojej kamarátke Silvii povedať, čo ju na Ivanovi vytáča a trápi, ale zároveň si niektoré fakty stále ospravedlňuje. Nevadí jej, že sa na verejnosti musia tváriť, že sa nepoznajú; teraz má obdobie, kedy Ivan seká dobrotu; dostala od neho parfum; trápila sa, že do ich vzťahu prišla iná žena — Magda — ale teraz už s ňou nie je, veď kedy

by to stíhal... Neustále je vo vzťahu zamotaná. Nevie si predstaviť život bez Ivana. Opantáva ju rečami o druhej strane od neho počúva aj slová ako „ty ozaj nie si normálna, daj mi už pokoj, neuháňaj ma, v kuse mi voláš, nečuduj sa, že si vypínam mobil...“¹¹ Táto manipulácia Terezu zásadne poškodí aj v dospelom veku. Prichádza o časť detstva a je ochudobnená o prirodzené dospievanie. Nič iné nepoznala, ale nič iné ju ani nenapĺňa. Preto sa teraz na konci opakovane pýta — „ako inak by to malo byť...“¹²

Iveta Pagáčová

¹⁰ HOCHHOLCZEROVÁ, 2021, S. 117

¹¹ HOCHHOLCZEROVÁ, 2021, S. 140

¹² HOCHHOLCZEROVÁ, 2021, S. 151

Nicol Hochholczerová

Si zvedavá a v tej zvedavosti si veľmi zraniteľná.

Aké boli tvoje prvé myšlienky, keď si sa dozvedela, že divadlo má záujem dramtizovať a inscenovať tvoju knihu?

V prvom rade ma prekvapilo, že chcete pracovať práve s mojím textom, nemyslím si, že je jednoduché ho preniesť do divadelnej formy, respektíve si to neviem úplne predstaviť. Zároveň som bola samozrejme poctená, a v neposlednom rade som mala obavy — je pre mňa veľmi ťažké vzdať sa kontroly, preto som nechcela do vášho procesu zasahovať, lebo keby som dostala možnosť vyjadriť sa k jednej veci, obávam sa, že by som sa už musela vyjadriť ku všetkému. Takto to bude pre mňa jedno veľké prekvapenie.

Kedy si sa rozhodla, že spracuješ túto tému/ príbeh a prečo? Mala si nejaký jasný zámer, prečo to chceš napísať práve teraz?

Nepamätám si presne ten moment, čiže to muselo byť nejaké spontánne. Mala som zápisky a rovnako sa tomu venovali aj moje niektoré staršie texty. Myslím (ak

si samú seba dobre pamätám), že keď som začala rozmýšľať nad napísaním knihy, toto mi prišlo ako tá téma, o ktorej ma bude baviť písať, a ktorá by zároveň mohla baviť čitateľky a čitateľov. Existuje také to klišé slovenskej kritiky: prečo všetci píšu len sami o sebe? Vedela by som sa o tom do krvi pohádať. Samozrejme, že všetci píšu o sebe! Čo je na tom zlé? Pre mňa je práve to dôvod, prečo vezmem hocijakú knihu do ruky, ide mi o to spojenie s vnútrom iného človeka.

Pýtam sa aj preto, lebo ma zaujala tvoja krátka charakteristika knihy v spote pre cenu Anasoft litera: „Ako pomsta a ako varovanie.“

Táto veta zaujala toľko ľudí, a pritom je to taká blbosť! Keď som to začala písať, o nič také mi nešlo. Až neskôr, ku koncu knihy, som poslala úryvky textu aj blízkym priateľkám, ktoré sa nevenujú primárne literatúre, v tom bode ma zaujímal ich názor, ich intuitívna schopnosť uvidieť aspekty textu, ktoré som ja v tej chvíli možno až tak nevnímala, ktoré boli schované za tým, ako je poskladaná veta

a aký je kde typ rozprávača. Prekvapilo ma, keď mi to takmer všetky vrátili s tým, že mnohé tie nepríjemné situácie alebo nejaké ich variácie zažili aj ony. Vtedy som začala cítiť hnev, nielen voči jednej osobe, ale akýsi univerzálny „ženský“ hnev. Uvedomila som si, že v skutočnosti vôbec nejde o výnimočnú skúsenosť, že sa to v rôznych podobách deje príliš často, a z tohto pocitu potom pramenila aj moja potreba povedať hneď na začiatku, že ide o skutočný príbeh, že to nie je nejaká prehnaná dievčenská fantázia.

Často spomínaš, že nebolo jednoduché vrátiť sa k starým zápiskom a spomienkam. Čo ti pomohlo prelomiť odpor?

Humor. Keď som sa konečne prehrýzla cez dostatočné množstvo zápiskov, ktoré bolo predtým pre mňa ťažké čo i len otvoriť, a zrazu som uvidela, aké to bolo v istom zmysle absurdné a vtipné. To bol veľmi oslobodzujúci moment.

Malo napísanie knihy terapeutický účinok, chcela si sa z toho vypísať, alebo navždy túto tému v sebe uzavrieť?

Samozrejme, že mi to pomohlo. Mnohí hovoria o terapeutickom písaní a myslia to tak akosi v zlom, ale ja som presvedčená, že prvá fáza písania musí byť terapeutická.

Ved' aj chudák autor či autorka z toho musia niečo mať! Musia to robiť v prvom rade pre seba, tvoriť pre seba, kvôli sebe, lebo sa nikdy necítia tak dobre, ako keď tvoria, a až potom sa musia rozhodnúť, či je to dostatočne kvalitné na to, aby sa o to podelili so svetom. To je tá druhá fáza, volajme ju remeselná, vtedy môže a musí človek riešiť, či tu toto prídavné meno nie je náhodou navyše, či má táto veta správnu skladbu, či by tieto odseky nebolo lepšie prehodiť. Čiže áno: písanie knihy malo pre mňa aj terapeutický účinok.

Dúfala si, že vydanie knihy pomôže otvoriť tému sexuálneho zneužívania na Slovenku?

Ja som v tom veľmi skeptická — ohľadom sily umenia v kontexte Slovenska. Myslím si, že by bolo veľmi pekné, keby sme mali taký dosah, ale realisticky to vidím tak, že ho proste nemáme. Ale samozrejme, dúfala som, že to niekomu pomôže, alebo otvorí oči, i keď to je hrozné slovné spojenie, ale s tým, čo sa nakoniec udialo, som nerátala. Lenže aj to sa na začiatku zdalo ako obrovský boom — a čo sa reálne v problematike sexuálneho zneužívania na Slovensku zmenilo?

Áno, po stiahnutí nominácie na cenu René vzbudila kniha mimoriadny záujem u širokej verejnosti. Bola si

pripravená na to, že na jednej strane môže mať vydanie knihy terapeutický účinok, ale na druhej strane ťa ten zvýšený záujem ponorí do celej témy ešte viac?

Je to niekedy trošku neprijemné, musela som sa naučiť dávať si hranice, čo bolo pre mňa veľkým problémom, lebo vždy, keď poviem nie, mám potom hrozné výčitky svedomia a strach, že som vynechala niečo dôležité. Ale to, kam sa ma niektorí snažili zahnať, do akejsi aktivistickej polohy, v ktorej som sa necítila príjemne, pretože som presvedčená, že sú na Slovensku oveľa kompetentnejší ľudia ako ja, to bolo už aj pre mňa ďaleko za mojou hranicou. Ľudia sa ma pýtali otázky, na ktoré bola z mojej strany jediná správna odpoveď – neviem, nie som odborníčka, nie som psychologička, nie som sexuologička. Trošku to vnímam aj ako presúvanie zodpovednosti z toho, kto sa zneužívania dopustil na toho, kto bol jeho preživším/preživšou. Stane sa ti to, nazbieraš odvahu — alebo možno hlúposť! — sa s tou skúsenosťou podeliť, a nakoniec na teba padne zodpovednosť to vyriešiť. Vyriešiť zneužívanie na školách, vyriešiť sexuálnu výchovu na Slovensku, vyriešiť osvetu...veľmi by som chcela mať dosah, moc, schopnosti, vedomosti a čas to vyriešiť. Lenže to jednoducho ako jeden človek, ako spisovateľka nemám.

Čo ťa po vydaní knihy príjemne prekvapilo a naopak, čo ťa prekvapilo nepríjemne?

Neprijemných prekvapení bolo, bohužiaľ, veľa, ale samozrejme ma teší veľký záujem o môj text. Bála som sa, že čím viac ľudí bude knihu čítať, tým viac ľudí ju môže zle pochopiť, ale zdá sa mi, že je to napokon úplne naopak. Môj obľúbený čitateľský ohlas je od pani, ktorá napísala niečo v tom zmysle, že aj keby tam nebol ten vekový rozdiel, tak by stále išlo o toxické správanie.

Akoby si charakterizovala Terezu? Kým bola na začiatku a ako ju menil vzťah a dospievanie — kým bola Tereza na konci?

Môžem hovoriť o tom, čo bolo pre mňa dôležité, čo som chcela, aby čitatelia a čitateľky pochopili. Chcela som, aby vnímali, že je Tereza vo veku, kedy hľadá svoju identitu, svoj vlastný svet, hľadá niekoho, kto by ju prijal, a je ochotná prispôbovať sa a obetovať kadečo, aby to získala. A že bola v tomto stave veľmi zraniteľná, v stave, kedy začínaš vnímať samu seba a myslíš si, že si hrozne dospelá, kedy ti ubližuje, keď ťa ostatní ako dospelú nevnímajú, a keď s tebou konečne niekto tú hru na dospelosť začne hrať, pristúpiš na akékoľvek pravidlá. Tereza mala zároveň

pocit, že sa nedokáže zaradiť k rovesníkom, a keď ju prestalo baviť sa o to pokúšať, vyrobila si z nevýhody inakosti svoju výhodu — nikam nezapadá, ale je to v poriadku, pretože to znamená, že som iná, výnimočná, a vlastne to ani nechcem zmeniť. Ak si nerozumiem s rovesníkmi, budem si rozumieť radšej s akýmsi päťdesiatnikom. A ku koncu — veľmi dôležitá bola pre mňa časť, kedy sa v knihe hovorí o iných chlapcoch, kedy Tereza získala aj iné skúsenosti, ako tú s Ivanom, a prirodzene ich dokázala zrazu porovnať. V rozhovoroch so Silviou som sa snažila zachytiť, že síce začína niektoré aspekty „vzťahu“ s Ivanom vnímať a pomenovávať, ale ešte ich stále nevníma ako negatívne. Deje sa to totiž dlho a ona je na to jednoducho zvyknutá. Navyše je veľmi ťažké priznať si, že sa človek tak dlho mýlil, že spravil toľko chýb, že keď sa vnímal ako dospelý a múdry, v skutočnosti taký vôbec nebol. No a úplne kľúčový bol pre mňa záver – mnohí mi vyčítali, že je príliš otvorený, že situácia sa nijak nevyrieši, ale nemám pocit, že som čitateľom a čitateľkám dlžná pekný záver, že by bolo správne upokojiť ich tým, že sa síce tak dlho dialo niečo tak zlé, ale „nakoniec sa to predsa len nejak vyriešilo“.

Podme na Ivana. Kto bol Ivan všeobecne a kto bol Ivan z pohľadu Terezy? Prečo si ho idealizovala?

Šokuje ma, koľko ľudí to vníma tak, že je im Ivana až ľúto, alebo hovoria o tom, že kniha nie je „jednoznačná“, alebo že nebodaj dávam hlas aj druhej strane, čiže Ivanovi. Pre mňa tieto časti vôbec nemali túto funkciu. Jednoducho som potrebovala čitateľom a čitateľkám povedať niektoré veci, ktoré Tereza logicky nemohla vedieť, o nič iné nešlo. Nemal to byť Ivanov hlas, nemal dostať priestor ospravedlniť sa, alebo odôvodniť svoje správanie. Zámerne som pri Ivanovi spomínala manželku, dcéru, prácu – informácie, ktoré hovoria o tom, že je to dospelý človek, ako uvažuje, že sa nemení a tým pádom zasahuje do Terezinho vedomia, do jej dospievania, pričom s ním sa nedeje nič. Ivan je dospelý, hotový človek. Aj keď mal svoje problémy, nemal žiadne právo riešiť ich skrz Terezu, ktorá bola dieťaťom. Ale očividne je naozaj dobrým manipulátorom, keď mu stačilo necelých desať strán, aby zmanipuloval aj čitateľov a čitateľky do toho, aby ho ľutovali.

Je zrejmé, že nie je v poriadku, ako Ivan s Terezou manipuluje a nebolo by to v poriadku, ani keby boli rovesníci. Manipulovaniu sa nevie brániť ani dospelá osoba. Čo to znamená pre dieťa?

Môžem hovoriť len za seba alebo za Terezu. Nechcem to zovšeobecňovať. Ak sa bavíme

o Tereze, tak to nevníma ako manipuláciu. Mohli jej ostatní viackrát povedať, že je to zlé, ale ona to nemala s čím porovnať. Teraz má predstavu o tom, čo by chcela. Doteraz ju nič nebolo schopné naplniť. A zrazu sa objavil niekto, kto napĺňa predstavy aspoň sčasti. Výmenou za to splnenie predstavy si necháš robiť veci... Povieš si, že niekoho, kto mi takto vyhovuje, už nenájdem, tak sa musím prispôbiť. A hlavne, keď si vo veku 12–13 rokov, hľadáš svoju vlastnú identitu. Kto budem okrem toho, že som dieťa mojich rodičov? Možno ani nevieš, kto chceš byť, tak potrebuješ všeličo vyskúšať. Niektoré veci sa ti nezdajú až také lákavé, ale zrazu máš niekoho, kto ti tie veci nenápadne podsúva. Mohla by si toto a toto...A to sa netýka len tých sexuálnych vecí. Si zvedavá a v tej zvedavosti si veľmi zraniteľná.

Čo viedlo Ivana k budovaniu si vzťahu s Terezou? Prečo to nezastavil?

To sa môžem ja len domnievať. Ale osobne si myslím, že je to proste jednoduché, keď ten dospelý človek vie, že rovesník či rovesníčka by jeho podmienky netoleroval, najst dieťa, ktoré nemá s čím porovnávať, ktoré je naivné a zároveň túži po uznaní a pochvalách, a zmanipulovať ho natoľko, až má pocit, že to samo „chce“, že s tým „súhlasilo.“

Mohol v tom zohrávať úlohu aj strach zo starnutia? S mužmi sa často spája to, že majú potrebu nájsť si mladšiu partnerku...

Áno, môže byť. Ale opakujem z predošlých odpovedí: ja nie som odborníčka! Ale fajn, povedzme, že podľa mňa môžu mať pocit, že nestihli v živote toho ideálneho partnera/partnerku nájsť — a tak si ho/ju doslova vytvoria, vychovávajú z dieťaťa, ktoré nasáva všetky podnety zo svojho okolia ako špongia.

Vníkala Tereza (napriek tomu, že našla partnera, ktorý spĺňa jej predstavy), že ten vzťah nie je úplne normálny? Že v bežnom živote je pre spoločnosť zlý a mohli by sme mať problém?

Áno. A to opäť súvisí s tým, čo som už spomínala, že keď máš pocit, že si vylúčená z komunity rovesníkov, si nejaká iná, čudná, vyspelejšia, keď uveríš všetkým týmto rečičkám, tak síce vnímaš, že to nie je normálne, časté a dovolené, ale vnímaš aj akúsi zvrátenú výnimočnosť. Zrazu si hovoríš, keď si ma vybral dospelý muž, tak to asi znamená, že som dospelá – a nie, že on nie je v poriadku. Vieš, že to nie je bežné, ale nevnímaš to ako zlé, ale ako špeciálne. Ako niečo, čo sa ti podarilo a čo sa iným nepodarí.

**Uvažovala si, že by si ešte niekedy
o sexuálnom zneužívaní napísala?**

Nie. Už nie.

Iveta Pagáčová

Táto izba sa
nedá zjesť nie
je o láske a ani
o chorej láske.
Za „súhlasom“
dieťaťa sa
skrývajú výhody,
ktoré nie sú
zadarmo. A to nie
je láska.

Iveta Pagáčová

**My sme
kresťanská
krajina. U nás sa
to nedeje.**

**Akýkoľvek
delikt sa môže
vyskytnúť tam,
kde sa naskytne
príležitosť.¹³**

¹³ MAREKOVÁ, B. 2022. 60. Slávka Karkošková o obetiach sexuálneho zneužívania detí medzi nami [podcast]. Ľudskosť. [cit. 2022-12-18]. Dostupné na: <https://open.spotify.com/episode/4a7f4QYs6K1XprMwtlkDAe?si=c614295f803c432c>

V nasledujúcej časti spracúvame články a rozhovory so Slávkou Karkoškovou, ktorá sa venuje výskumom v oblasti sexuálneho zneužívania detí a okrem toho vzdeláva ľudí na akademickej pôde či mimo nej: školí učiteľov, kňazov, psychologičky, policajných vyšetrovateľov či sudkyne.

K sexuálnemu zneužívaniu detí dochádza oveľa častejšie, ako si pripúšťame. Sexuálne zneužívanie nie je udalosť, ktorá sa prihodila nejakou nešťastnou náhodou. Je to ľudské zlo. Môže sa stať každému z nás. Páchatelia sú málokedy cudzí ľudia, sú to vždy niečí príbuzní, priatelia, kolegoavia, pedagógovia či vedúci táborov. Nevyzerajú ako monštrá a ani sa tak bežne nesprávajú. Pre spoločnosť je to paralyzujúce a mätúce — ľudia môžu páchatelom hľadiť do tváre, ale nemusia mať o tom ani potuchy. A aj keď niečo tušia alebo sú s tým konfrontovaní, môžu mať ťažkosti uveriť. To zlo nevyzerá tak, ako si ho predstavujú. Je veľmi dobre maskované. A preto je to vážny problém.

Čo je sexuálne zneužívanie?¹⁴

Pod pojmom sexuálne zneužívanie detí (CSA, z angl. Child Sexual Abuse) všeobecne rozumieme nepatričné vystavenie dieťaťa sexuálnemu kontaktu, činnosti či správaniu. Aby bolo možné určité konanie považovať za CSA, musia byť splnené štyri podmienky*:

Podmienka 1: Osoba je dieťaťom. To znamená, že daná osoba musí byť buď: (1) z vývinového hľadiska dieťaťom alebo (2) pod právne vymedzenou hranicou dospelosti, alebo musí byť inak považovaná spoločenskými normami za dieťa.

Podmienka 2: Absentuje skutočný súhlas. To znamená, že daná osoba buď (1) z vývinového hľadiska nemá kapacitu dať súhlas, alebo (2) je síce schopná súhlasiť, ale ozajstný súhlas v skutočnosti neudelila.

Súhlas musí byť plne informovaný (teda osoba musí plne rozumieť povahe a významu danej aktivity), slobodný a dobrovoľný. Fyzický, emocionálny, psychologický, kognitívny alebo ekonomický nátlak je nezlučiteľný s pravým súhlasom. Súhlas nemôže

byť platný, pokiaľ bol získaný prostredníctvom hrozby, zastrasovania alebo zneužitia pozície autority.

Podmienka 3: Skutok je sexuálnej povahy. To znamená, že musí ísť o čin vykonaný buď za účelom hľadať akékoľvek telesné alebo duševné sexuálne uspokojenie pre zneužívajúceho alebo inú osobu (či už okamžité uspokojenie alebo z hľadiska času a priestoru odložené), alebo je čin inak oprávnené dieťaťom prežívaný ako sexuálny čin.

Hoci vo väčšine prípadov bude dieťa vnímať čin ako sexuálny, nie je to podmienka k tomu, aby bol čin takto kvalifikovaný (napr. dieťa môže spať; môže byť v predverbálnom období; môže byť navyknuté k tomu, aby zneužívanie považovalo za niečo normálne).

Aj nekontaktné činy môžu byť jasne sexuálnej povahy — vrátane fotografovania, filmovania, expozície a voyerizmu. Za sexuálne činy možno považovať aj niektoré nekontaktné činy, ktoré síce

¹⁴ KARKOŠKOVÁ, S. © 2019. Čo je to sexuálne zneužívanie? [online]. © 2019 [cit. 2022-12-18]. Dostupné na: <http://www.sexualne-zneuzivanie.sk/index.html>

Iveta Pagáčová

nemusia byť vo svojej podstate sexuálne, ale v ich kontexte sú nepochybne vykonávané za sexuálnym účelom, ako napr. slovné návrhy alebo požiadavky a iné formy manipulácie jedinca k sexu. Mnoho aktov groomingu taktiež spadá do tejto kategórie.

Podmienka 4: Čin je zneužívajúci. To znamená, že čin: (1) sa objavuje v rámci vzťahovej dynamiky moci, (2) sa objavuje, ak je obeť v nerovnom postavení; (3) využíva zraniteľnosť dieťaťa; a (4) dochádza k nemu bez skutočného súhlasu.

Vzťahová dynamika moci môže existovať a byť využitá, tam kde páchatel' je v pozícii moci prostredníctvom rodinného vzťahu (napr. rodič, dospelý člen rodiny a súrodenec), inštitucionálneho vzťahu (napr. učiteľ, športový tréner a člen duchovenstva), ekonomického vzťahu (napr. zamestnávateľ) a psychologického vzťahu (napr. rovesník alebo romantický partner s vyššou psychologickou silou). Okrem toho existujú dve ďalšie, všeobecnejšie dynamiky moci: (1) dynamika medzi väčšinou dospelých a väčšinou detí, založená na rozdieloch vo veku, psychosociálnom vývoji a sociálnej sile; a (2) dynamika medzi deťmi ženského pohlavia a mužmi, či už dospievajúcimi alebo dospelými, založená na hlbokých a dlhodobých sociokultúrnych praktikách

a dispozíciách týkajúcich sa rodových rolí a sexizmu.

Znak nerovného postavenia je prítomný, ak zneužívané dieťa má vo vzťahu k osobe, ktorá zneužíva, zásadnú nevýhodu. Nerovnosť môže existovať v niekoľkých smeroch: vek; fyzická, kognitívna a psychologická kapacita; kultúrna nerovnosť (napr. kasta); a rodová nerovnosť.

Ak je páchatel'om dospelá osoba, nerovnováha vo vzťahu k dieťaťu je zrejmá. O zneužívaní medzi deťmi možno hovoriť, ak je prítomná veková, fyzická, psychická alebo kognitívna nerovnováha. Páchatel'om zneužívania môže byť aj dieťa vekovo rovnaké alebo dokonca mladšie ako obeť, ak je splnená iná podmienka nerovnosti a mocenského vzťahu.

*Spracované podľa: Mathews, B., Collin-Vézina, D. 2019. Child Sexual Abuse: Toward a Conceptual Model and Definition. *Trauma, Violence, & Abuse* 20 (2): 131–148.

Najčastejšie mýty o sexuálnom zneužívaní¹⁵

Medzi mýtmi, ktoré popierajú existenciu CSA alebo tvrdia, že je extrémne zriedkavé, dominoval u respondentov tento predpoklad: „Nikdy som nepočul/a o prípade CSA vo svojom okolí, teda v mojom okolí sa to nevyskytuje“ (47,8 %). — V skutočnosti je CSA rozšírenejšie, než by sme chceli pripustiť. V rovnakom výskume sa nám ukázalo, že 5,5 % dievčat a 0,6 % chlapcov zažilo penetratívnu formu CSA, 29,8 % dievčat a 2,5 % chlapcov zažilo dotykovú formu CSA bez penetrácie, 40,6 % dievčat a 17,8 % chlapcov zažilo nedotykové formy CSA. Respondenti, ktorí tvrdili, že v ich okolí sa CSA nevyskytuje, v skutočnosti vo svojom okolí obeť majú. Z hľadiska prevencie je preto potrebné zaoberať sa otázkou, ako sociálne okolie prispieva k tabuizácii témy CSA. Vytvára pre obeť prostredie, v ktorom zdôveriť sa je bezpečné, alebo skôr prostredie, ktoré prispieva k umlčievaniu obetí tým, že sa témou CSA nechce zaoberať?

Z kategórie mýtov, ktoré rozptyľujú páchatel'ovu zodpovednosť, sa respondenti najviac stotožňovali

s tvrdením, že „deti, ktoré sa správajú zvädzavo, vyzývavo, sú prinajmenšom čiastočne zodpovedné za to, ak voči nim dospelý reaguje sexuálne“ (48,2 %), a s tvrdením, že „staršie deti, ktoré lepšie chápu sexuálne záležitosti, sú zodpovedné za to, aby aktívne odporovali sexuálnym návrhom zo strany dospelých“ (45,8 %). — V skutočnosti zodpovednosť za CSA v plnej miere prináleží páchatel'om, nie obetiam. Dieťa nemá takú poznávaciu kapacitu, aby porozumelo povahe sexuálneho kontaktu a dalo naň informovaný súhlas. Staršie deti síce môžu dokonalejšie chápať význam sexuálnej aktivity, ale nemusia byť schopné aktívneho odporu. Častou črtou CSA je totiž psychická manipulácia zo strany páchatel'a a zrada dôvery, ktorá obranné reakcie obeť paralyzuje (Freyd a Birrell 2013).

Spomedzi mýtov, ktoré reflektujú stereotypy o páchatel'och, sa respondenti najviac stotožňovali s týmito tvrdeniami: „Páchatelia sexuálneho zneužívania sú psychicky chorí“ (70,7 %), „Muži

¹⁵ KARKOŠKOVÁ, S. 2016. Mýty o zneužívaní detí ako výzva pre prevenciu. In: *Sociálna prevencia Bratislava: Národné osvetové centrum*. 2016, č. 1, s. 14-15. ISSN 1336 9679.

majú menšiu kontrolu nad sexuálnymi túžbami" (43,3%), „Páchatelia sú väčšinou osoby, ktoré sú cudzie (obeť ich nepozná)" (37,1%), „Dieťa má vždy negatívne pocity voči páchatelovi" (59,2%). — V skutočnosti je z diagnostického hľadiska najnepokojúcejšou charakteristikou páchatelov ich zjavná normalita. Mnoho páchatelov CSA nemá žiadnu patológiu, rozlíšiteľnú na základe psychologických testov alebo klinického interview. Diagnóza sexuálnej deviácie sa vyskytuje asi len u 50 % jedincov, ktorí sa dopúšťajú sexuálnej trestnej činnosti na deťoch. Navyše, hlavné motívy k CSA nie sú ani tak sexuálne, ako skôr mocenské. Pri CSA ide predovšetkým o zneužitie moci, o manipuláciu, o využitie stavu závislosti, o vykorisťovanie. CSA je sexualizovaným násilím; len málo súvisí s abnormálnou pudovosťou páchatelov (Seto 2008).

Iveta Pagáčová

**Obeť si za to
môže sama?**

**Najrizikovejším
faktorom je
nedostatok
uvedomelých
dospelých.¹⁶**

¹⁶ MAREKOVÁ, B. 2022. 60. Slávka Karkošková o obetiach sexuálneho zneužívania detí medzi nami [podcast]. Ľudskosť. [cit. 2022-12-18]. Dostupné na: <https://open.spotify.com/episode/4a7f4QYs6K1XprMwtlkDAe?si=c614295f803c432c>

Iveta Pagáčová

Iveta Pagáčová

Neexistuje žiaden univerzálny profil typickej obeť. „Obetou sexuálneho zneužívania sa môže stať ktorékoľvek dieťa. Páchatelia alebo páchatelky si ale môžu vytipovať potenciálne obeť, u ktorých predpokladajú, že tú „prácu“ budú mať s nimi ľahšiu. Stačí, že má dieťa nenaplnené základné potreby, napríklad potrebu bezpečia, lásky, pozornosti, ocenenia, a už toto je niečo, čím sa to dieťa stáva ľahšie manipulovateľným. Ale úplne najviac rizikovým faktorom je nedostatok uvedomelých dospelých v okolí dieťaťa.“¹⁷

Pod vplyvom manipulácie zo strany páchatel'a sa obeť môže naučiť uvažovať a konať tak, ako to páchatel'ovi vyhovuje.¹⁷

„Existujú rôzne typológie páchatel'ov, ale pre pochopenie sociálnej dynamiky v sexuálnom zneužívaní za najužitočnejšiu považujem typológiu, ktorú používa americká forenzná psychologička Anna Salter, ktorá tvrdí na základe výskumov, že existujú páchatelia sadistickí a nesadistickí. Tí sadistickí

k obetiam pristupujú tvrdo a spôsobujú im bolesť, pre obeť je takéto zlo čitateľné. Tí nesadistickí však pristupujú k deťom milo, nežne a láskavo. Vtedy je to zlo ťažko uchopiteľné a pre obeť veľmi mätkúce.

Tento typ páchatel'a má vo väčšine prípadov pozitívny sociálny imidž v očiach ľudí v sociálnom okolí. Podľa výskumov je tých sadistických páchatel'ov len päť percent, tých nesadistických 95 percent. Čiže veľmi zlá správa je, že páchatelia môžu byť s veľkou pravdepodobnosťou ľudia, na ktorých by sme to nikdy nepovedali. A je veľmi ohrozujúce si to pripustiť. Preto je psychologicky pochopiteľné, že máme problém pripustiť, že páchatel'om môže byť niekto, kto je podľa nás bezúhonný. Pre mnohých to môže byť šokujúca až traumatizujúca správa.“¹⁸

Časový odstup medzi udalosťami zneužívania a časom, keď obeť prehovorí, sa pohybuje v priemere okolo osem až pätnásť rokov.¹⁹

Je bežné, že sa obeť do páchatel'a zalúbi. „Súvisí to aj s oneskorenými oznámeniami, lebo dôvod na oneskorenie môže byť aj v tom, že obeť sa v čase páchania sexuálneho zneužívania necítila byť obeťou. Podľa výskumov je až štyridsať percent obetí takých, ktoré sa v tom čase necítila byť obeťami. Dokonca môžu prežívať až veľmi pozitívne pocity k samotnému páchatel'ovi. Z toho, samozrejme, nevyplýva, že to páchatel'a nejako ospravedlňuje.

Tvrdenie páchatel'ov, že obeť súhlasili, že to sami chceli a podobne, je scestné. Zo samotnej prevahy moci páchatel'a nad obeťou a odlišnej miery porozumenia pre to, čo sa deje, vyplýva, že ak aj obeť súhlasila, nešlo o súhlas v pravom zmysle slova.

Keď je dieťa vvedené do sveta sexuality v nesprávnom čase, v nesprávnom kontexte, nesprávnou osobou, keď aj spolupracuje, tak to nie je slobodná a dobrovoľná spolupráca. Pretože nemá ešte z vývinového hľadiska kapacitu rozumieť tomu, čo sa deje a aké to potenciálne dôsledky môže mať na psychiku, na intímny život atď. Pocity zalúbenia obeť smerom k páchatel'ovi sa vyskytujú, z toho sa však nedá vyvodiť, že nejde o zneužívanie.“²⁰

¹⁷ HANUSOVÁ, Z. © 2018. Za nikoho by sme nemali dávať ruku do ohňa [online]. © 2018. [cit. 2022-12-18]. Dostupné na: <https://www.postoj.sk/36836/za-nikoho-by-sme-nemali-davat-ruku-do-ohna>

¹⁸ HANUSOVÁ, Z. © 2018. Za nikoho by sme nemali dávať ruku do ohňa [online]. © 2018. [cit. 2022-12-18]. Dostupné na: <https://www.postoj.sk/36836/za-nikoho-by-sme-nemali-davat-ruku-do-ohna>

¹⁹ HANUSOVÁ, Z. © 2018. Za nikoho by sme nemali dávať ruku do ohňa [online]. © 2018. [cit. 2022-12-18]. Dostupné na: <https://www.postoj.sk/36836/za-nikoho-by-sme-nemali-davat-ruku-do-ohna>

²⁰ HANUSOVÁ, Z. © 2018. Za nikoho by sme nemali dávať ruku do ohňa [online]. © 2018. [cit. 2022-12-18]. Dostupné na: <https://www.postoj.sk/36836/za-nikoho-by-sme-nemali-davat-ruku-do-ohna>

zdroje

ANASOFT LITERA. 2022. Anasoft litera 2022 / Nicol Hochholczerová: Táto izba sa nedá zjesť [youtube]. 2022. [cit. 2022-12-18]. Dostupné na: <https://www.youtube.com/watch?v=BkJi3iOKZo8&t=2s>

HANUSOVÁ, Z. © 2018. Za nikoho by sme nemali dávať ruku do ohňa [online]. © 2018. [cit. 2022-12-18]. Dostupné na: <https://www.postoj.sk/36836/za-nikoho-by-sme-nemali-davat-ruku-do-ohna>

HOCHHOLCZEROVÁ, N. 2022. Osobná komunikácia z dňa 13.12. 2022 [videokonferencia]. Žilina: Mestské divadlo Žilina, 2022.

HOCHHOLCZEROVÁ, N. 2021. Táto izba sa nedá zjesť. Levice: Koloman Kertész Bagala, 2021. 152 s. ISBN 9788089973484.

KARKOŠKOVÁ, S. © 2019. Čo je to sexuálne zneužívanie? [online]. © 2019 [cit. 2022-12-18]. Dostupné na: <http://www.sexualne-zneuzivanie.sk/index.html>

KARKOŠKOVÁ, S. 2016. Mýty o zneužívaní detí ako výzva pre prevenciu. In: Sociálna prevencia Bratislava: Národné osvetové centrum. 2016, č. 1, s. 14-15. ISSN 1336 9679.

MAREKOVÁ, B. 2022. 60. Slávka Karkošková o obetiach sexuálneho zneužívaní detí medzi nami [podcast]. Ľudskosť. [cit. 2022-12-18]. Dostupné na: <https://open.spotify.com/e/4a7f4QYs6K1XprMwtlkDAe?si=c614295f803c432c>

Iveta Pagáčová

Bulletin k inscenácii **Táto izba sa nedá zjesť**

Napísala a zostavila **Daniela Brezániová**

Foto **Robert Tappert**

Grafický dizajn **Marcel Benčík**

Mestské divadlo Žilina

Horný val 3, 010 01 Žilina

mobil 0911 148 446

e-mail pokladna@divadlozilina.eu

web www.divadlozilina.eu

Riaditeľ divadla **Michal Vidan**

Umelecký šéf **Eduard Kudláč**

Zriaďovateľom Mestského divadla Žilina je mesto Žilina.

Partneri inscenácie

Mesto Žilina
Zriaďovateľ

Mediálni partneri

RÁDIO_FM

RÁDIO REGINA®

ŽILINSKÝ
večerník

MY
ŽILINSKÉ NOVINY

